

Reel / Unreel
Francis Alÿs



An aerial photograph of a densely packed urban area, likely in a developing country. The buildings are mostly low-rise, multi-story structures with flat roofs, constructed from light-colored materials like brick or mud. The layout is irregular and compact. In the foreground, a dirt road or path runs across the frame. A small cemetery with several white, rectangular tombstones is visible on a slight slope. A person is walking on the road in the lower right, and another person in a blue garment is partially visible on the right edge. The overall atmosphere is one of a bustling, traditional neighborhood.

پہچانیں پیہچانیں

REEL - UNREEL



El joc de “fer i desfer”

Reel-Unreel és una pel·lícula de Francis Alÿs realitzada en col·laboració amb el director afganès Amal Maiwandi i l'arquitecte francès Julien Devaux, filmada a Kabul el novembre de 2011. Es tracta d'un vídeo de vint minuts de durada que retrata i documenta la realitat d'una ciutat castigada pels anys de guerra. Essencialment és un document que denuncia la situació de pobresa de la ciutat i la barbàrie de la destrucció del patrimoni per part de l'integrisme ideològic i religió dels talibans.

L'origen del que narra el film és un fet ocorregut el setembre de l'any 2001: els talibans confisquen milers de rodets de pel·lícules de l'Arxiu Fílmic Nacional de Kabul i els cremen, tot i que sembla ser que, finalment, les cintes originals es van salvar i que el que va alimentar la foguera que va durar dues setmanes van ser meres còpies.

La pel·lícula fa un recorregut visual per la part antiga de Kabul que retrata les entranyes de la ciutat a través d'uns nens que corren fent rodar unes bobines de pel·lícules de 35 mm. L'acció que hi transcorre és una metàfora del joc del “fer i desfer”. La descripció del paisatge urbà és una postal en moviment continu on el so de fons és tan suggerent com les imatges nítides dels carrers. Els timbres de les bicicletes, el rodar de les hèlices dels helicòpters militars que sobrevolen la ciutat vigilant-la, els clàxons dels cotxes, la cridòria de la gent, el belar d'un ramat, les músiques del carrer o el so de repicar un clau, omplen de significat l'empremta que ens deixa el document fílmic. A un dels xavals se li va desplegant la cinta i deixa un rastre serpentejant negre. El segon vailet, tot darrere, rebobina la cinta. Al final, el desenllaç és que el material cinematogràfic amb què els nens han jugat es malmet en part: part d'un cinta va a parar a un foc que hi ha al mig del carrer i una de les bobines es precipita per un penya-segat.

El títol d'aquesta peça explica que l'acció cinematogràfica se superposa a la imatge de la ciutat real, però també fa referència a la distorsionada imatge que ens ofereixen de l'Afganistan els mitjans de comunicació occidentals. Altrament, la corredissa dels nens empenyent la pel·lícula, en un itinerari atzarós per la ciutat bruta i pobra, és una al·legoria de ciutat desolada i de la improvisació amb què les noves generacions van escrivint la seva història en aquest indret.

Moltes de les obres d'Alÿs impliquen una intensa observació de les condicions socials, culturals i econòmiques de les ciutats. Molts dels seus treballs tenen com a base un passeig a peu en el qual sol aparèixer l'artista caminant sol. *Reel-Unreel* és la culminació de diversos vídeos en els quals l'artista també utilitza el passeig i el joc com a pretext, per a explorar i conèixer les ciutats, allò que hi succeeix i la gent que les habita. A través dels recorreguts i de la seva mirada, aparentment erràtica, els itineraris despleguen les reflexions de l'autor i ens assenyalen allò que li interessa que veiem. "El passeig no és un mitjà, és una actitud. Un espai propici per inspirar-se, desenvolupar propostes", diu l'artista. A *The Leak* (obra reproduïda a diverses ciutats con Gant, París o Sao Paulo entre 1995 i 2002) i a *The green line* (Jerusalem, 2004) l'artista fa una caminada a través de la ciutat amb una llauna perforada que va deixant un rajolí de pintura al seu darrere. Al vídeo *Praxis 1* (Ciutat de Mèxic, 1997), Alÿs empeny un bloc de gel a través pels carrers fins que es fon completament i llegim en un text que "algunes vegades fer quelcom no porta a res". També és aparentment innòcua l'obra *Railings* (Londres, 2004) en la qual l'artista deambula decidit per les voreres de la ciutat rascant un pal per les reixes dels jardinetes. Són unes peces, aquestes, com la majoria de les obres de l'autor, que bé es poden identificar amb el lema que trobem al vídeo *The collector* (Ciutat de Mèxic, 1991-2006) -una obra en la qual l'artista arrossega un petit gos de joguina magnètic sobre rodes per tal d'atraure els residus del carrer- on podem llegir: "Quelcom poètic pot esdevenir polític i quelcom polític pot esdevenir poètic". Aquesta és la clau dels seus treballs.

Atret pel cinema de Roberto Rossellini, el d'Abbas Kiarostami i, sobretot, el de François Truffaut, amb *Reel-Unreel* Francis Alÿs fa, a més de tot el que ja hem dit, un petit homenatge al cinema analògic a través de la imatge poètica de la cinta cinematogràfica que es desplega a través del paisatge.

El 19 de juny de 2012 la pel·lícula *Reel-Unreel* va ser projectada a les ruïnes del cinema Behzad de Kabul, una sala precintada per les forces armades que, en aquesta ocasió, acollia novament el cinema participant com a subseu de la Documenta 13 de Kassel.

Amb aquesta exposició us donem a conèixer un treball cinematogràfic d'un dels artistes contemporanis més interessants del panorama internacional i, aprofitem l'avinentesa, per reivindicar -encara- el valor del patrimoni i de l'art com a bé universal, així com per insistir en els drets culturals de la humanitat. Encara cal.



Carme Sais

Directora. Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona



La resta és imaginari

Començant el 1999 amb un nano que intenta empènyer amb els peus una ampolla de plàstic fins al capdamunt d'un carrer costerut a Mèxic DF i continuant fins que, en l'actualitat i a la mateixa ciutat, ha filmat uns nens que, projectant les seves mans en una paret on es converteixen en ombres, juguen a *Piedra, papel, tijera*, l'artista belga Francys Alÿs ha realitzat en els últims catorze anys una bellíssima sèrie videogràfica que, amb el títol genèric de *Children's games*, mostra criatures que, certament, encara juguen i, a més, a l'aire lliure, ja sigui enmig de la naturalesa o aprofitant espais urbans encara no sotmesos al control: nens que fan rebotar pedres al mar de Tànger; nenes que salten amb cordes elàstiques en un pati interior de París; nens que, amb un revòlver de fusta, simulen un tiroteig en un lloc de la Baixa Califòrnia; nenes que fan castells de sorra a la platja belga de Knokke-le-Zoute, una de *Les plages d'Agnès* (Varda); nens que juguen a bitlles a la jordana Amman i d'altres que fan saltar llagostes a Salto Hacha (Veneçuela); nens i nenes d'Oaxaca que intenten colpejar un ninot amb els ulls embenats i d'altres que al mateix estat mexicà, a la vall de Teotitlán, giren entorn d'unes cadires sense que mai n'hi hagi per a tots, de manera que en cada ronda un queda eliminat; un nen que fa volar un estel a Balk, a l'Afganistan, on, a Yangon, uns nens riallers juguen al llop i al xai, que representa un menut que sempre s'escapa. És preciós. La vida hi batega ferma en aquests jocs localitzats, però amb formes universals.

També és a l'Afganistan on, a la vall de Bamiyan i, per tant, a prop dels Budes esculpits a la roca que van ser destruïts pels talibans, Francys Alÿs va filmar l'any 2010 uns nens que fan córrer els pneumàtics d'unes rodes de bicicleta i de cotxe (abans potser eren de carro) amb l'ajut d'un pal. Un joc que, un any després, va variar fent una intervenció amb la col·laboració d'uns altres nens que, en lloc de pneumàtics, fan rodar dues bobines de pel·lícula (de petit format i enllaçades com en el mecanisme d'un projector) a la ciutat de Kabul durant un recorregut enregistrat a "Reel-Unreel"; una peça que, potser amb la consciència de la seva singularitat i potència significativa, Alÿs no ha inclòs a "Children's games", si bé hi està íntimament lligada. És un recorregut de prop de vint minuts durant el qual, seguint-lo, poden pensar-se diverses coses mentre que, al ritme dels hàbils conductors de les bobines, se n'hi veuen moltes de passada.

Jo he pensat [i Alÿs fa evident que hi va pensar] en els treballadors de l'Arxiu Fílmic Nacional de Kabul que, amb enginy i arriscant la vida, van salvar part del patrimoni cinematogràfic afgà amagant multitud de còpies amenaçades pel foc dels talibans. Una de les bobines que circulen a "Reel-Unreel" desenrotlla la cinta i l'altra l'enrotlla. Uns fotogrames es cremen just abans que una de les bobines es perdi en caure en un pendent, però l'altra es conserva. També he pensat que la indústria audiovisual, apostant per la imatge digital, ha decidit deixar de fabricar cel·luloide, de manera que no es podrà reproduir tot un llegat de pel·lícules en el seu format original i molts de cineastes (i també artistes plàstics, si bé no és el cas d'Alÿs) no podran continuar utilitzant el suport fotoquímic i es perdran la seva materialitat, el seu cromatisme i la seva textura. Veient aquests nens jugant-hi he pensat en el cel·luloide com un material de rebuig. També que no sabem quines imatges contenen aquestes bobines que roden: són un document d'allò real? Tenen imprès un món imaginari? Què pensen aquestes imatges? La seva invisibilitat convida a imaginar-les. També projectem la imaginació en les pel·lícules que veiem. Ni ho veiem tot ni tot s'hi fa visible. Sempre hi ha el contracamp absent, imatges que manquen. Sempre hi ha una part negra, com en els fotogrames que miren encuriós uns nens al final d'aquesta peça inexhaurible de Francys Alÿs.

Un nen diu que en els fotogrames hi ha una gent com si hi estigués atrapada. Què atrapa el cinema? És una pel·lícula un mirall de la realitat que es passeja pel camí? O les seves imatges, pel fet mateix de ser-ho, transfiguren la realitat? El cinema, en la tensió entre el que és real i el que és imaginari, activa l'inconscient i fa que el pensament treballi: convida l'espectador a creure en les imatges i a la vegada a dubtar-ne. Com en un joc, es dilueix la frontera entre veritat i mentida, realitat i ficció. En canvi, hi ha imatges produïdes en el món audiovisual, en bona part destinades a mitjans televisius, que s'imposen com la "veritat" i que demanen que creguis que mostren el món com és. Això quan sovint conformen un simulacre, il·lustren un supòsit, construeixen un discurs reductor i fins manipulador.



**També projectem la imaginació
en les pel·lícules que veiem.
Ni ho veiem tot ni tot s'hi fa visible”**

Imma Merino

Crítica de cinema

Les imatges de l'Afganistan, transmeses a través dels mitjans de comunicació, ens han permès conèixer la realitat del país, la vida dels seus habitants, més enllà de la idea configurada amb les notícies relacionades amb els talibans, la guerra, la invasió? Seguint els nens que empenyen les bobines per Kabul, des dels seus turons fins al bullici urbà a la plana, Alÿs ens dóna a veure imatges de la ciutat que potser no havíem vist, a la vegada que ens convida a pensar sobre què és una imatge entre allò real i allò irreal.

A "Reel-Unreel" hi veiem aquests nens fent circular les bobines acompanyats d'altres que igualment juguen, corren i riuen, però que també observen els helicòpters que sobrevolen vigilant la ciutat mentre un fa el gest d'enquadrar-los; cases terroses a la falda dels turons on, pels camins polsegosos i també pedregosos, hi passa un ramat de xais mentre la gent camina, circula en bicicleta o va a cavall d'un burro; un home que ven globus, com en un film de Panahi o de Kiarostami, i una nena que somriu aguantant-ne un parell; escombraries escampades per terra i una sensació incerta entre la runa i la construcció; cotxes que transiten en l'asfalt a prop d'un mercat on la vida ciutadana s'agita. També s'hi veuen uns nens que juguen a futbol i una pensa que en el recorregut s'hi veuen poques dones. En aquestes imatges que tracen un camí, recollint la vida que hi passa, cadascú hi pot veure altres coses i pot imaginar-ne, com ara sobre les persones "atrapades" a les imatges. Com recorda Francys Alÿs, amb una frase impresa al final, en el cinema la resta és imaginari.

O potser hi ha el cinema i la resta és imaginari.









Els talibans i la guerra contra l'art

En les darreres dècades l'Afganistan ha passat al primer pla de l'escena internacional. Des de la invasió soviètica – que va desfermar la guerra russoafgana entre 1978 i 1992-, fins a la guerra civil que va confrontar els mujahidins pel control del país després de la retirada dels soviètics. Després dels seus acarnissats confrontaments, un grup s'entreveia a l'horitzó bèl·lic islàmic: els talibans. Des del 1994, van començar a capturar territori fins a la seva entrada a Kabul el 1996. L'obsessió talibana per la correcció islàmica, segons la seva pròpia forma d'entendre aquesta religió, els va portar a esfondrar l'Afganistan en la més profunda obscuritat.

Qualsevol manifestació artística va ser declarada *haram*, prohibida. En la seva obsessió per la correcció islàmica, per la “destrucció del vici i el foment de la virtut”, la cultura va ser castigada d'una forma contundent. No només van volar els mil·lenaris budes de la província de Bamiyan, mostra de la prohibició de les imatges i figures. Els museus van ser atacats, es va prohibir la música, veure pel·lícules i televisió, la celebració de les festes tradicionals, els homes afaitats. Es van tancar museus, escoles i cinemes, es van cremar pel·lícules, llibres i discos de música. A les dones se'ls va prohibir treballar, sortir de casa sense companyia masculina, estudiar, portar maquillatge, portar talons, treure el cap per les finestres o riure fort!

Després dels atacs de l'11 de setembre de 2001 a Nova York i el Pentàgon, va arribar una altra guerra, contra el terror, el terror terrorista i el terror talibà. L'octubre de 2001, es van començar a bombardejar les posicions enemigues. Si bé es va creure que s'havia acabat amb els talibans, després d'amagar-se, rearmar-se i reorganitzar-se, han tornat amb força, disposats a reprendre el control del país. Per la seva part, la comunitat internacional ha intentat construir un estat a partir del no-res. S'han organitzat eleccions, s'ha format un Parlament, governs provincials i un exèrcit nou.

Però els problemes són abundants. La població continua amb les seves dificultats, com la falta de perspectives laborals i la incertesa de què passarà un cop es retirin les tropes estrangeres l'any 2014. Preval una pobresa i una corrupció rampants. El poderós segueix governant amb mà dura i amb la impunitat que ha creat el nou sistema pseudodemocràtic. Les estructures socioculturals rovellades, la medievalitat de la vida rural, amb el vassallatge al Senyor de la Guerra o el criminal local, impedeixen la mobilitat social i la impartició de justícia. La falta de mitjans econòmics, monopolitzats pels de sempre, condemna el ciutadà a la més mínima subsistència.

Ana Ballesteros Peiró

Doctora en Estudis Àrabs i Islàmics

Tampoc s'han aconseguit gaires avenços en la integració nacional. L'afgana segueix essent una societat controlada pels grups religiosos, líders tribals, grups ètnics, cacics locals, exmujahidins i talibans. La mateixa estructura política del país segueix promovent aquesta polarització en línies ètniques, paixtus, tadjics, uzbeks, hazares o balutxis. Encara que hi ha registrats diversos partits polítics, el seu desprestigi després de les acarnissades batusses abans de la presa de Kabul pels talibans, va portar a la convocatòria d'eleccions en base a candidatures individuals, en lloc de partits. Gairebé no hi ha ideologies o projectes comuns i es perpetuen les afiliacions tribals i locals. Tal vegada, l'únic que uneix els afgans del carrer sigui la voluntat d'evitar la guerra i el desig de pau.

La dona ha fet dèbils progressos des de 2001, però la seva situació és encara molt lamentable. Amb el jou de la tradició a les espatlles, és l'esgraó més feble. Una gran majoria de les afganes pateix violència domèstica i abusos de tot tipus. Les dades socials són aclaparadores. Amb una taxa d'alfabetització femenina del 12,6 % (la masculina és del 43%), les afganes estan condemnades a la invisibilitat. Amb una taxa de natalitat elevada (2,25%/anual), cada afgana té una mitjana de 5,5 fills. La joventut de la població afgana és també una dada sorprenent: l'edat mitjana és de 18 anys. Si tenim en compte que és el catorzè país més pobre del món, no sorprèn que el treball infantil afecti dos de cada quatre nens. L'atur, l'alta natalitat, la joventut de la població, la falta de recursos econòmics, conjuntament amb les rígides normes socials, donen fe d'un còctel perillós.

El que espera en el futur a l'Afganistan, quan tingui lloc el replegament de les tropes estrangeres, és una incògnita. S'augura un panorama de guerra civil per als més pessimistes. Els optimistes volen creure que els afgans sabran tirar endavant sense una altra guerra. En tot cas, el poble afgà seguirà longànim en la seva resistència de la dura realitat que li ha tocat viure



Tal vegada, l'únic que uneix els afgans del carrer sigui la voluntat d'evitar la guerra i el desig de pau”







Francis Alÿs

Antwerp, Bèlgica, 1959. Viu i treballa a la Ciutat de Mèxic.

Francis Alÿs va cursar estudis d'enginyeria i arquitectura a Anvers i història de l'arquitectura a Venècia. El 1985 es trasllada a Mèxic per col·laborar en les tasques de reconstrucció de la ciutat, malmesa per un terratrèmol. És en aquesta ciutat on descobreix la seva faceta artística i s'hi estableix abduït per la seva forta personalitat. L'artista havia crescut al camp i va copsar la megàpolis com un vast territori que podia explorar passant desapercebut, una realitat que l'impel·lia a reaccionar a través d'una resposta.

Alÿs aporta a l'art contemporani una sensibilitat poètica i imaginativa. La seva mirada, tan pausada com crítica, elabora un discurs narratiu a partir de les seves preocupacions sobre qüestions socials, econòmiques, antropològiques i polítiques.

El seu treball artístic és el resultat del descobriment de les ciutats des d'una actitud flâneur. L'artista utilitza el passeig per captar la natura de cada indret i situació, copsant com respira la ciutat amb allò que hi succeeix, com reacciona i es mou la societat que hi habita. Pren distància per actua com observador que interroga el seu entorn per remarcar allò que és irregular malgrat la seva quotidianitat.

Francis Alÿs treballa amb diferents suports i materials: la fotografia, el vídeo, l'acció, l'escultura, la instal·lació, pintures, dibuixos i animacions, projeccions de diapositives i vídeos, molts dels quals compten sovint amb el mateix artista en la interpretació de l'acció. Elabora el seu discurs a partir de temes i recursos metafòrics com són la ciutat mateixa, el joc, els animals del carrer, la frontera, la immigració, la pobresa, la violència o la barbàrie. L'artista descriu la seva pròpia obra com "una espècie d'argumentació discursiva composta d'episodis, metàfores o paràboles."

La seves peces són presents en col·leccions i museus d'art d'arreu del món. Ha realitzat importants exposicions com les del MACBA, el Museu Nacional Reina Sofia, el Museo de Arte Moderno de la Ciutat de Mèxic, la Kunsthau de Zurich, el MOMA de Nova York, la Tate Modern, etc. Participa en els grans esdeveniments artístics internacionals com les biennals de l'Havana (2000 i 1994), Venècia (2007, 2001 i 1999), Sao Paulo (2010, 2004 i 1998), Xangai (2002) i Istanbul (2001 i 1999). A la DOCUMENTA 13 (2012) va exposar una selecció de pintures a Kassel i, a Kabul -en una seu satèl·lit de la biennial- va presentar el vídeo *REEL-UNREEL*. Està representat per la galeria Peter Kilchmann de Zurich i la David Zwirner de Nova York.

<http://www.francisalys.com>







Reel / Unreel

Organització i producció:



Cortesia de l'artista i Galerie Peter Kilchmann, Zurich

En col·laboració amb:



Amb la col·laboració de:



Patrocinat per:



Reel/Unreel, 2011

En col·laboració amb Julien Devaux i Ajmal Maiwandi
Kabul, Afganistan

Video documentació d'una acció, color, so, 20 minuts
Cortesia de l'artista i de la galeria Peter Kilchmann, Zurich



Direcció i comissariat: **Carme Sais**

Producció: **Farners Cabra**

Comunicació: **Rita Andreu i Diana Sans**

Administració: **Airusa Aguilera**

Disseny gràfic: **Baboo! Disseny i publicitat**

Documentació en imatge: **Íngrid Riera i Àlex Casas**

Textos: **Ana Ballesteros i Imma Merino**

Altres textos: **Carme Sais**

Muntatge expositiu: **Xavier Torrent i Anna Ribas**

Dip. legal: GI.1358-2013

Reel / Unreel

Francis Alÿs

**Del 23 d'octubre de 2013
al 4 de gener de 2014**

Bòlit_StNicolau

Plaça de Santa Llúcia, 1 - 17001 Girona

De dimecres a diumenge i festius d'11 a 14h i de 16 a 18h,
29 d'octubre, 1 i 3 de novembre d'11 a 14h i de 16 a 21h

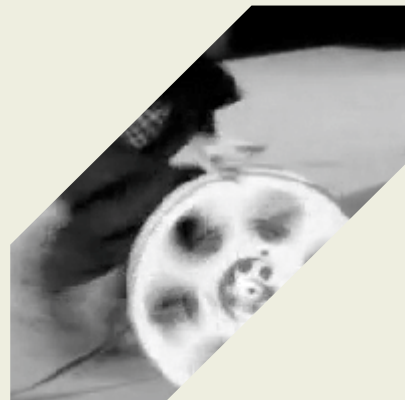
Tancat: Dilluns i dimarts i els dies 24, 25, 26 i 31 de desembre de 2013
i 1 de gener de 2014

Bòlit_Oficines

Pujada de la Mercè, 12 2n - 17004 Girona

972 427 627

info@bolit.cat



BÒLIT
CENTRE D'ART
CONTEMPORANI
GIRONA



www.bolit.cat



Arts Girona



@arts_gi

